

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 6.5.2014.
COM(2014) 249 final

**IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM
GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Izvješće o politici tržišnog natjecanja 2013.

{SWD(2014) 148 final}

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA

Izvješće o politici tržišnog natjecanja 2013.

UVOD – POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA EU-a, SREDSTVO ZA PONOVO POSTIZANJE EUROPSKE KONKURENTNOSTI

U 2013. bilo je ohrabrujućih znakova da je u Europi počeo gospodarski oporavak. Mjere pokrenute na razini EU-a pridonijele su početku obnavljanja povjerenja i stvaranju temelja za povratak na put rasta. No, ti se naponi ne smiju smanjivati. Ako EU želi ostaviti iza sebe posljedice krize i ponovno pokrenuti europsko gospodarstvo, mora ići korak dalje. Ono što Europa treba strukturne su prilagodbe, djelotvorna raspodjela resursa te rast produktivnosti. Pаметan, održiv i uključiv rast ostaju u središtu političkog programa Europe za ovo desetljeće. Jačanje konkurentnosti širom EU-a ključno je za postizanje tog cilja.

Konkurentnost je složen i višedimenzionalan koncept. U Izvješću o globalnoj konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma konkurentnost je definirana kao „*sklop institucija, javnih politika i čimbenika koji određuju razinu produktivnosti neke zemlje*”.¹ Prema Izvješću o europskoj konkurentnosti Europske komisije temelje konkurentnosti čine institucionalne i mikroekonomske politike koje stvaraju uvjete kojima se omogućuju otvaranje i uspješno poslovanje poduzeća te nagrađivanje kreativnosti pojedinaca i njihovih napora.² Instrumenti politike tržišnog natjecanja u potpunosti ispunjuju oba ta kriterija.

Osim toga, u studiji Europskog parlamenta iz 2013.³ o politikama tržišnog natjecanja zaključeno je sljedeće: „*Tržišno natjecanje ima ključnu ulogu u promicanju produktivnosti i inovacija kao pokretača ekonomskog rasta. To znači da će politika tržišnog natjecanja koja jača konkurenciju poticati rast.*”

To se odnosi na sve instrumente politike tržišnog natjecanja. Provedbom antikartelskih propisa mogu se zaustaviti pokušaji dominantnih poduzeća da spriječe ulazak novih igrača na tržište i onemoguće im da se učinkovito natječu. Također se mogu stvoriti uvjeti za niže ulazne cijene za industriju u EU-u. Kontrolom koncentracija tržišta se mogu održati otvorenima i učinkovitima. Politikom državnih potpora unutarne se tržište štiti od poremećaja i pomaže se usmjeriti javna sredstva prema ciljevima kojima se jača konkurentnost.

Uz to, tržišno natjecanje i politika tržišnog natjecanja bitan su dio općih uvjeta nužnih za procvat inovacija. Oni daju poticaje inovativnim poduzećima i tvrtkama u ranoj fazi razvoja, potiču poduzeća da postanu učinkovitija i promiču subvencije kojima se potiču istraživanja i razvoj te inovacije.

Politikom tržišnog natjecanja potiče se konkurentnost u globalnom kontekstu. Zdravom konkurencijom na jedinstvenom tržištu europska se poduzeća pripremaju za poslovanje i uspjeh na globalnim tržištima. Ona je također u temeljima moderne industrijske politike, što se vidi i u odredbama o industriji Lisabonskog sporazuma (članak 173. UFEU-a), prema

¹ Svjetski gospodarski forum: izvješće o globalnoj konkurentnosti 2013. – 2014., dostupno na: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf

² SEC(2011) 1188 završna verzija Dio 1.: Radni dokument službi Komisije, Izvješće o europskoj konkurentnosti 2011.

³ Doprinos politike tržišnog natjecanja rastu i strategiji EU2020., IP/A/ECON/ST/2012-25, dostupno na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/492479/IPOL-ECON_ET\(2013\)492479_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/492479/IPOL-ECON_ET(2013)492479_EN.pdf)

kojem EU i države članice poduzimaju aktivnosti „u skladu sa sustavom otvorenih i konkurentnih tržišta”.

Nadalje, politika tržišnog natjecanja nužno prati regulativu jedinstvenog tržišta. Učinak regulatornih mjera na strategije poduzeća i na ulaganja može biti oslabljen ako nema dosljedne provedbe pravila jedinstvenog tržišta i tržišnog natjecanja.

Pravila o državnim potporama i tržišnom natjecanju također imaju značajnu ulogu u strategiji EU2020. te u ostvarivanju njezinih vodećih inicijativa. Aktivnosti povezane s politikama tržišnog natjecanja posebice pridonose „uniji inovacija”, „industrijskoj politici u doba globalizacije”, „Europi učinkovitih resursa” te „digitalnoj agendi za Europu”.

Svi instrumenti za provođenje mjera tržišnog natjecanja 2013. pridonosili su promicanju rasta i konkurentnosti u cijelom europskom gospodarstvu. Provođenjem antikartelskih propisa spriječena je i kažnjena umjetna fragmentacija unutarnjeg tržišta. Modernizacija politike EU-a prema državnim potporama unaprijeđena je kako bi se ohrabrilo kreiranje javne potrošnje koja pospješuje rast. U strateški važnim sektorima poput financijskih usluga, telekomunikacija, digitalne ekonomije i energetike donesene su važne odluke. Međunarodna suradnja u donošenju politika tržišnog natjecanja i njihovom provođenju pomogla je u borbi protiv problema sve veće internacionalizacije poslovanja.

Konačno, 2013. godine dogodile su se dvije prekretnice za politiku tržišnog natjecanja EU-a. Prvo, donošenjem Uredbe 1/2003⁴ počelo je novo doba u provedbi antikartelskih propisa u EU-u, a sada, deset godina kasnije, počela je faza u kojoj se zbrajaju rezultati i promišljaju daljnja poboljšanja. Drugo, 11. lipnja Komisija je donijela Prijedlog direktive o tužbama za odštetu zbog kršenja pravila tržišnog natjecanja⁵ – što su dionici dugo čekali i što je politički prioritet aktualne Komisije. Rasprava o tim pitanjima – i onima kojima se bavi ovo izvješće – oživljavala je trajni strukturirani dijalog između Komisije i Europskog parlamenta tijekom cijele godine (za više detalja vidi odjeljak 8. o Dijalogu o tržišnom natjecanju s drugim institucijama te radni dokument službi Komisije (SDW) priložen ovom izvješću).

1. PROMICANJE KONKURENTNOSTI BORBOM PROTIV KARTELA

Uspjeh europskih poduzeća uvelike ovisi o konkurentnim cijenama. Ulazni troškovi umjetno povećani ponašanjem i tržišnim strukturama suprotnima tržišnom natjecanju imaju negativan utjecaj na konkurentnost Europe na globalnim tržištima te na njezine sveukupne izgleda za rast. Naravno, viši ulazni troškovi znače i više konačne cijene za europske potrošače.

Oštra provedba pravila protiv kartela od ključne je važnosti u tom kontekstu. Karteli često utječu na ulazne proizvode i poluproizvode te je Komisija usmjerila svoje napore u provedbi propisa na to područje. Posljednjih godina nekoliko je uspješnih istraga razbilo kartele koji su napuhavali ulazne cijene i ozbiljno štetili konkurentnosti EU-a.⁶

⁴ Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora.

⁵ COM(2013) 404 završna verzija: Prijedlog direktive o određenim pravilima koja se tiču tužbi za odštetu u okviru nacionalnog zakonodavstva zbog kršenja odredbi zakona o tržišnom natjecanju država članica i Europske unije, dostupno na: <http://ec.europa.eu/competition/antitrust/actionsdamages/documents.html>.

⁶ Među važnim dosadašnjim primjerima jesu kazne za proizvođače stakala za automobile, DRAM-ova (memorijskih čipova koji se koriste u osobnim računalima, serverima i radnim stanicama) i sintetičke gume.

Komisija je jedan takav predmet zaključila i 2013. godine. U srpnju je kaznila pet proizvođača autodijelova – Sumitomo, Yazaki, Furukawu, S-Y Systems Technologies (SYS) i Leoni – kaznom od ukupno 141 791 000 eura zbog njihova sudjelovanja u jednom ili više od pet kartela za dostavu kabelaških snopova Toyoti, Hondi, Nissanu i Renaultu. Karteli su pokrivali cijeli Europski gospodarski prostor (EEA).⁷ Kabelski snopovi sklopovi su kablova koji prenose signale ili električnu energiju i povezuju računala s različitim dijelovima ugrađenima u automobil te se često opisuju kao „središnji živčani sustav” automobila.

Kažnjavanje kartela vodi prema transparentnijem sektoru financijskih usluga: slučaj kamatnih izvedenica

Kamatne izvedenice financijski su proizvodi koje banke ili poduzeća koriste za upravljanje rizikom od fluktuacija kamatnih stopa. Vrijednost im proizlazi iz visine referentne kamatne stope, kao što je londonska međubankovna ponuđena stopa (LIBOR) – koja se koristi za različite valute, uključujući japanski jen (JPY) – ili europska međubankovna kamatna stopa (EURIBOR) za euro.

Kartel euro kamatnih izvedenica (EIRD) djelovao je od rujna 2005. do svibnja 2008. godine. Stranke obuhvaćene nagodbom jesu Barclays, Deutsche Bank, RBS i Société Générale. Kartel je pokušavao narušiti normalan način određivanja cijena komponenti tih izvedenica. Traderi raznih banaka razgovarali su o procjenama koje su njihove banke dostavljale za izračun EURIBOR-a, kao i o svojim strategijama trgovanja i određivanja cijena. Postupak je otvoren i protiv Crédit Agricolea, HSBC-a i JPMorgana i istrage o ponašanju tih triju poduzeća nastavit će se po standardnom postupku za kartele.

U sektoru kamatnih izvedenica denominiranih u jenima (YIRD) Komisija je otkrila 7 odvojenih bilateralnih kršenja propisa koja su trajala od 1 do 10 mjeseci u razdoblju od 2007. do 2010. godine. Tajno dogovaranje uključivalo je razgovore među traderima uključenih banaka o određenim procjenama koje su predavali za JPY LIBOR. Uključeni traderi također su povremeno razmjenjivali tržišno osjetljive informacije povezane ili s predviđanjima o kretanju valuta ili o budućim procjenama za JPY LIBOR (jednom i o određenim budućim procjenama za Euroyen TIBOR – tokijsku međubankovnu ponuđenu stopu). Banke uključene u jedno ili više kršenja propisa jesu UBS, RBS, Deutsche Bank, Citigroup i JPMorgan. Broker RP Martin za jedno od kršenja propisa koristio je svoje kontakte u više banaka iz odbora JPY LIBOR-a (koje nisu sudjelovale u kršenju propisa), kako bi utjecao na njihove procjene za JPY LIBOR. U kontekstu iste istrage Komisija je također otvorila postupak protiv brokerske kuće ICAP. Istraga se vodi na temelju standardnog postupka za kartele.

Tim je odlukama poslana jasna poruka da će se Komisija odlučno boriti i kažnjavati takve kartele u financijskom sektoru. Zdrava konkurencija i transparentnost nužne su za pravilno funkcioniranje financijskih tržišta koje bi trebalo biti u korist realne ekonomije, a ne u interesu malobrojnih.

Drugi trend posljednjih godina jest razotkrivanje kartela u uslužnom sektoru. Komisija se trenutačno bavi nizom slučajeva u području financijskih usluga. Komisija je 4. prosinca kaznila osam banaka kaznom od ukupno 1 712 468 000 eura zbog sudjelovanja u kartelima na tržištima financijskih izvedenica koja obuhvaćaju Europski gospodarski prostor.⁸ Četiri su sudjelovale u kartelu koji se odnosio na kamatne izvedenice denominirane u eurima. Šest ih je sudjelovalo u jednom bilateralnom kartelu ili više njih povezanih s kamatnim izvedenicama denominiranim u japanskim jenima. Takvi tajni sporazumi zabranjeni su člankom 101. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Obje su odluke donesene postupkom nagodbe, a izrečene kazne za stranke smanjene su za 10% zbog toga što su pristale na nagodbu.

Komisija se trenutačno bavi i s nekoliko predmeta u prehrambenom sektoru, području koje se izravno tiče potrošača. U studenome Komisija je kaznila četiri trgovca rakovima iz Sjevernog mora – Heiploeg, Klaas Puul, Kok Seafood (svi sa sjedištem u Nizozemskoj) i Stührk (sa sjedištem u Njemačkoj) – kaznom od ukupno 28 716 000 eura zbog vođenja

⁷ Predmet AT.39748 – Automobilski kabelski snopovi.

⁸ Predmet 39861 – kamatne izvedenice u jenima (YIRD) i predmet 39914 – kamatne izvedenice u eurima

kartela.⁹ Od lipnja 2000. do siječnja 2009. Heiploeg i Klaas Puul dogovarali su se o namještanju cijena i udjela u prodaji rakova iz Sjevernog mora u Belgiji, Francuskoj, Njemačkoj i Nizozemskoj.

Osim tih odluka Komisija je u travnju uputila i prigovor nizu dobavljača čipova za pametne kartice zbog njihova navodnog sudjelovanja u kartelu.¹⁰ Čipovi za pametne kartice imaju bezbrojne primjene, poput SIM kartica, bankovnih kartica, identifikacijskih kartica i mnogih drugih stvari. Preliminarno mišljenje Komisije jest da su određeni dobavljači možda koordinirali svoje postupke u Europskom gospodarskom prostoru kako bi povećali cijene. Komisija je na početku pokrenula razgovore o nagodbi s određenim poduzećima zbog njihova navodnog sudjelovanja u tome. No, u konačnici se zbog nedostatka napretka vratila normalnom postupku za kršenje pravila tržišnog natjecanja.

Konačno, treba podsjetiti da karteli mogu fragmentirati unutarnje tržište i sprečavati prilagodbu industrije na promjene tržišnih uvjeta. Stoga šteta koju nanose nije ograničena samo na tržišta na kojima posluju dotična poduzeća, nego može utjecati na konkurentnost cijelog gospodarstva.

2. OSIGURAVANJE UČINKOVITOG PROVOĐENJA ANTIKARTELSKIH PROPISA I KONTROLE KONCENTRACIJA U INTERESU PODUZEĆA I POTROŠAČA

Uredba 1/2003, glavni proceduralni instrument za provođenje članaka 101. i 102. UFEU-a, stupio je na snagu 1. svibnja 2004. Uredba je značila prekretnicu jer je ovlastila sva tijela zadužena za primjenu propisa u EU-u (Komisiju, nacionalna tijela za tržišno natjecanje, nacionalne sudove) da antikartelske propise EU-a primjenjuju na dogovore i prakse koji bi mogli imati posljedice za trgovinu među državama članicama, istovremeno poštujući temeljna prava dionika kojih se to tiče, a koje štiti Europska povelja o ljudskim pravima.

Osnovana je Europska mreža za tržišno natjecanje (ECN) i uvedeni instrumenti suradnje kako bi se osigurala učinkovita i usklađena primjena zajedničkih pravila. Na temelju toga Komisija i nacionalna tijela za tržišno natjecanje zajedno su ostvarili značajne rezultate u provedbi na temelju širokog raspona rada na politikama. Od svibnja 2004. Komisija se bavila praksama koje potencijalno mogu biti štetne za tržišno natjecanje u gotovo svakom gospodarskom sektoru te je donijela više od 120 odluka. Nacionalna tijela za tržišno natjecanje su, s druge strane, u istom razdoblju istražila više od 1600 predmeta na temelju kojih je doneseno više od 600 odluka o prisilnim mjerama.

Komisija je 2013. počela proučavati iskustva prikupljena tijekom tih deset godina kako bi analizirala rad tijela za tržišno natjecanje EU-a u različitim sektorima i razne vrste kršenja propisa. Revizija prioriteta i uspjeha iz prošlosti trebala bi pomoći jačanju već izvrsne koordinacije između Komisije i nacionalnih tijela za tržišno natjecanje.

⁹ Predmet AT.39633 – Rakovi

¹⁰ Predmet 39574 – Čipovi za pametne kartice

Uredba 1/2003 na djelu

Strukture nacionalnih tijela za tržišno natjecanje

Zakonodavstvo EU-a ovisi o državama članicama koje osiguravaju da postoje učinkovita i dobro opremljena nacionalna tijela za tržišno natjecanje te im u velikoj mjeri prepušta osmišljavanje nacionalnih mehanizama za provedbu politika tržišnog natjecanja. Jedini izričit zahtjev jest da države članice odrede svoja vlastita tijela odgovorna za primjenu članaka 101. i 102. UFEU-a kako bi se osiguralo učinkovito poštivanje odredbi te Uredbe. Posljednjih godina u mnogim državama članicama provedene su strukturne reforme. Strukture nacionalnih tijela unutar Europske mreže za tržišno natjecanje (ECN) općenito su se mijenjale u smjeru veće autonomije i učinkovitosti. Ipak, pojavila su se pitanja o neovisnosti i resursima nekih od nacionalnih tijela za tržišno natjecanje. Ono što je postignuto ne smije se vratiti na staro.

Konvergencija provedbenih ovlasti

Ova Uredba dala je državama članicama slobodu utvrđivanja vlastitih postupaka i sankcija za primjenu pravila tržišnog natjecanja EU-a u državama članicama. Osim opće obveze država članica da osiguraju učinkovitu provedbu, osobito kroz primjenu načela učinkovitosti i istovrijednosti, ta pitanja nisu uređena niti usklađena zakonom EU-a. Kao posljedica toga, Komisija i nacionalna tijela nadležna za tržišno natjecanje (NCA) primjenjuju ista materijalna pravila u skladu s različitim postupcima i sankcijama. Europska mreža za tržišno natjecanje (ECN) već je nekoliko godina usmjerena na konvergenciju provedbenih ovlasti. ECN je posebno sastavio detaljna usporedna izvješća o istrazi i ovlastima za donošenje odluka, kao i niz preporuka ECN-a o istrazi i ovlastima za donošenje odluka. Što se tiče sankcija u slučaju kršenja zakona o tržišnom natjecanju, većina NCA-ova može nametnuti odvratajuće građanske ili upravne kazne te primijeniti sličnu osnovnu metodologiju pri određivanju visine kazne. Reforme koje vode povećanoj konvergenciji postupaka potaknute su preporukama u vezi s pojedinim zemljama u okviru strategije Europa 2020. (Europski semestar) i u kontekstu Programa gospodarske prilagodbe.

Konvergencija o ublaživanju kazni i sučelje s drugim područjima prava

Programi za ublaživanje kazne uglavnom su priznati kao važan alat za otkrivanje tajnih kartela. Poticanje približavanja i nesmetana interakcija na tom području od samog početka bili su prioritet unutar ECN-a. Ističe se ECN-ov Model programa za ublaživanje kazne (MLP), razvijen unutar ECN-a, koji državama članicama i NCA-ovima pruža cjelovit skup modela pravila i postupaka na koje se mogu ugledati prilikom osmišljavanja nacionalnih mjera. Kao posljedica toga, gotovo sve države članice uvele su programe ublaživanja kazne i uslijedio je značajan postupak usklađivanja s MLP-om. Preinake MLP-a donesene su krajem 2012.

Komisija će nastaviti obraćati veliku pozornost funkcioniranju cjelokupnog okvira za javnu provedbu EU-ovih pravila tržišnog natjecanja.

Komisija je 2013. donijela dodatnu ključnu inicijativu za antikartelsko regulatorno okruženje: prijedlog Direktive o načinu na koji građani i poduzeća mogu zatražiti naknadu štete kada su žrtve kršenja antikartelskih propisa EU-a, kao što je slučaj s kartelima i zlouporabom prevladavajućeg položaja na tržištu.¹¹ Cilj je rijeđla ukloniti niz praktičnih poteškoća s kojima se žrtve često susreću kada pokušavaju dobiti pravednu naknadu za štetu koju su pretrpjele kao posljedicu kršenja zakona o tržišnom natjecanju EU-a.

¹¹ COM (2013) 404 završna verzija: Prijedlog Direktive o određenim propisima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom zakonu za kršenje odredbi zakona o tržišnom natjecanju država članica i Europske unije.

Uklanjanje prepreka za učinkovitu naknadu štete žrtvama kršenja antikartelskih propisa

Zakonodavni prijedlog

Dana 11. lipnja Komisija je donijela Prijedlog Direktive o tužbama za odštetu zbog kršenja pravila tržišnog natjecanja EU-a. Prema zakonu EU-a svaka fizička ili pravna osoba koja je pretrpjela štetu zbog kršenja zakona o tržišnom natjecanju EU-a ima pravo na punu naknadu. Prijedlog ima dva nadopunjujuća cilja. Prvo treba postići da to pravo na naknadu štete u EU-u postane stvarnost u svim državama članicama i to uklanjanjem ključnih praktičnih poteškoća s kojima se potrošači i poduzeća često suočavaju kada traže pravni lijek. Drugo, cilj je prijedloga optimizirati interakciju između takvih privatnih zahtjeva za odštetu s javnom provedbom Komisije i nacionalnih tijela nadležnih za tržišno natjecanje kako bi se sačuvala snažna javna provedba i postigla učinkovitija provedba općenito.

U svrhu postizanja tih ciljeva prijedlog uključuje materijalna i postupovna pravila o ključnim aspektima postupaka za štetu nastalu kršenjem antikartelskih propisa poput pristupa dokazima, ograničenih rokova za pokretanje postupka, statusa i tereta dokaza s obzirom na naknadu za previsoke cijene duž distribucijskog lanca. Prijedlog nastoji stvoriti ili osigurati pravnu sigurnost u pogledu primjenjivosti/otkrivanja dokaza iznesenih za potrebe javne provedbe. Primjerice, u cilju očuvanja privlačnosti programa za ublaživanje kazne prijedlog predviđa da se poslovne izjave o ublaživanju kazne nikada ne objavljuju u privatnim parnicama za nastalu štetu. Prijedlog omogućuje naknadnu prijavu štete ističući da krajnje odluke nacionalnih tijela za tržišno natjecanje o kršenju pravila imaju dokazni učinak.

Popratne mjere

Usporedno s prijedlogom, Komisija je donijela Komunikaciju o kvantificiranju štete nastale kršenjem antikartelskih propisa u postupcima za naknadu štete temeljenu na kršenju članaka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, s ciljem pružanja smjernica sudovima i strankama u postupcima za naknadu štete. Komunikaciju prati sveobuhvatniji Praktični vodič koji su sastavile službe Komisije i koji je preveden na sve službene jezike Europske unije. Konačno, prijedlog je dopunjen preporukom Europske komisije o kolektivnoj pravnoj zaštiti, koja preporučuje da sve države članice uvedu mehanizme kolektivne pravne zaštite zbog omogućivanja provedbe prava koja svi građani Unije imaju prema zakonu Unije, uključujući i pravo na naknadu štete nastale kršenjem antikartelskih propisa.

Nadalje, dana 5. prosinca Komisija je donijela paket „inicijative za pojednostavnjenje koncentracija”. Paket uključuje izmjenu Uredbe o provedbi koncentracije¹² i donošenje nove Obavijesti o pojednostavnjenom postupku.¹³ Shodno tome može se očekivati da će omjer predmeta rješanih u pojednostavnjenom postupku biti znatno povećan.

¹² Provedbena Uredba Komisije (EU) br. 1269/2013 od 5. prosinca 2013. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 802/2004 o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika.

¹³ Obavijest o pojednostavnjenom postupku za postupanje prema određenim koncentracijama na temelju Uredbe o koncentracijama.

Inicijativa za pojednostavnjenje konkretan je primjer Komisijine predanosti ciljevima programa Prikkladnosti i uspješnosti propisa Europske unije (REFIT)¹⁴ čiji je cilj promicanje rasta i konkurentnosti smanjenjem regulatornih opterećenja za poduzeća i građane EU-a.

3. MODERNIZACIJA DRŽAVNIH POTPORA ZA USMJERAVANJE JAVNIH RESURSA NA CILJEVE ZA POBOLJŠANJE KONKURENTNOSTI

Poput protutržišnih poslovnih praksi kao što su karteli, nezakonite državne potpore također mogu narušiti ravnopravne uvjete poslovanja, podići nepotrebne prepreke i potratiti potencijal za rast unutarnjeg tržišta. Međutim, podrška vlade također može imati pozitivan učinak ako je dobro ciljana, rješava tržišne neuspjehe te stvara poticaje za ulaganja i pothvate koji se inače ne bi mogli ostvariti. „Dobre” državne potpore mogu potaknuti inovacije i razvoj ljudskog kapitala. Politika EU-a o državnim potporama može pomoći nacionalnim vlastima da što bolje iskoristite smanjene resurse u vrijeme proračunskih ograničenja. Promicanje javnih troškova namijenjenih politikama usmjerenih na rast ključni je prioritet EU-a u ovom gospodarskom kontekstu i glavni argument Strategije za modernizaciju državnih potpora.¹⁵ Postupak reforme strategije trenutačno se dovršava; u nastavku slijede glavni elementi na kojima je Komisija radila u 2013.

Rješavanje nejednakosti u konkurentnosti diljem EU-a s ciljanim regionalnim potporama

U lipnju 2013. Komisija je donijela nove Smjernice za regionalne potpore za razdoblje 2014. – 2020.¹⁶ Donošenje je uslijedilo nakon opsežnih savjetovanja s dionicima (državama članicama, regionalnim i lokalnim vlastima, poslovnim udrugama, interesnim skupinama, pojedinim poduzećima i građanima), Europskim parlamentom, Odborom regija i Europskim gospodarskim i socijalnim odborom. Smjernice za regionalne potpore pomažu u smanjivanju nejednakosti u konkurentnosti diljem EU-a podupirući produktivna ulaganja u projekte s dodanom vrijednošću, posebno u europskim regijama u najnepovoljnijem položaju.

Prilagođivanje izazovima razvoja širokopojasne infrastrukture: nove smjernice za širokopojasne državne potpore

Revidirane smjernice za primjenu pravila o državnim potporama EU-a na širokopojasni sektor¹⁷ stupile su na snagu u siječnju. Smjernicama se pomaže državama članicama da postignu ciljeve Digitalnog programa za Europu, ojačaju obveze otvorenog pristupa, poboljšaju transparentnost i omoguće dobro usmjerene potpore, istovremeno pojednostavnjujući pravila što bi omogućilo brže donošenje odluka.

Osim toga, donošenje revidirane Uredbe o davanju ovlasti¹⁸ uvodi svojevrsnu širokopojasnu infrastrukturu među nove kategorije potpora koje Komisija može odlučiti izuzeti od obveze prethodne obavijesti, doprinoseći tako omogućivanju provedbe širokopojasnih projekata.

¹⁴ COM (2013) 685 završna verzija: Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Prikkladnost i uspješnost propisa Europske unije (REFIT): Rezultati i sljedeći koraci, dostupno na <http://ec.europa.eu/refit>

¹⁵ COM(2012)209 završna verzija: Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Modernizacija državnih potpora EU-a (SAM).

¹⁶ Smjernice za regionalne državne potpore za razdoblje 2014. – 2020., (2013/C 209/01).

¹⁷ Smjernice EU-a za primjenu pravila o državnim potporama u pogledu brzog uvođenja širokopojasnih mreža (2013/C 25/01).

¹⁸ Uredba Vijeća (EU) br. 733/2013 od 22. srpnja 2013. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 994/98 o primjeni članaka 92. i 93. Ugovora o osnivanju Europske zajednice na određene kategorije horizontalnih državnih potpora.

Promicanje zdravog i stabilnog okvira za financiranje: nova pravila o državnim potporama za pristup financijama

Mala i srednja poduzeća (MSP) temelj su europskog gospodarstva: ona stvaraju dva od tri radna mjesta u privatnom sektoru, kao i više od polovice ukupne dodane vrijednosti koju stvore poduzeća iz EU-a. Ona su također pokretač europske konkurentnosti s ključnom ulogom u inovacijama. Međutim, takva poduzeća često teško dobivaju pristup financiranju.

Imajući to u vidu Komisija je revidirala smjernice za državne potpore posvećene promicanju ulaganja rizičnog kapitala u mala i srednja poduzeća. Smjernicama o rizičnom financiranju utvrđuju se uvjeti koje države članice moraju ispuniti kada jamče pružanje potpore za promicanje pristupa rizičnom kapitalu MSP-ova u ranim razvojnim fazama, posebno kako bi se osiguralo da su tepotpore usmjerene na dokazani nedostatak dioničkog kapitala i da ne nadmašuju pružatelje financijskih usluga. Nove Smjernice za rizično financiranje donesene su u siječnju 2014., nakon dviju javnih rasprava, radionice i multilateralnog sastanka s državama članicama.

Sanacija i restrukturiranje smjernica za državne potpore zbog podrške poduzećima s privremenim teškoćama

Komisija je u studenome pokrenula javnu raspravu u pogledu revizije smjernica za državne potpore zbog podrške nefinancijskim poduzećima u nevolji. Nova pravila o sanaciji i restrukturiranju donijet će se u 2014. i zadržat će osjetljivu ravnotežu između ograničavanja smanjenja kapaciteta uzrokovanog poteškoćama i minimaliziranja gospodarske štete uzrokovane zadržavanjem neodrživih poduzeća na tržištu. Održavanje neučinkovitih poduzeća na životu ima negativan učinak na javne proračune i može ozbiljno narušiti konkurentnost i gospodarski rast. Načela koja nadahnuju nove smjernice imaju za cilj zaštititi radna mjesta te znanja i vještine poduzeća koja će nakon restrukturiranja postati održiva i pružiti im podršku koja im je potrebna za postupno ukidanje neodržive proizvodnje.

Poticanje inovativnog rasta: nove smjernice za državne potpore za istraživanje, razvoj i inovacije

Komisija je također u postupku revizije smjernica za državne potpore za istraživanje, razvoj i inovacije (R&D&I), s ciljem donošenja novih pravila u 2014. Ulaganje u istraživanja i razvoj ključno je za konkurentnost i jedan je od glavnih ciljeva strategije Europa 2020.

Razina istraživanja i razvoja u Europi i dalje je ograničena tržišnim neuspjesima: revidirani okvir za istraživanje, razvoj i inovacije doprinijet će prijenosu mjera za državne potpore na više razine istraživanja i inovacija, donoseći veću fleksibilnost i manje birokracije za države članice prilikom provedbe potpore za istraživanja, razvoj i inovacije. Točnije, naglasak će biti na aktivnostima bliskima tržištu, kao što su eksperimentalni razvoj (uključujući probne i pilot projekte), istraživačka infrastruktura i inovacije (uključujući netehnološke inovacije). Komisija je od 2007. odobrila više od 200 nacionalnih programa za istraživanje, razvoj i inovacije.

Buduće smjernice za državne potpore za energiju i okoliš

Politika državnih potpora pridonosi dugoročnoj strategiji EU-a za energiju i klimatske promjene temeljenoj na sigurnosti opskrbe, održivosti i konkurentnosti. To čini otvaranjem tržišta energije, održavanjem ravnopravnih uvjeta poslovanja te stvaranjem poticaja i prikladnog okvira za znatna ulaganja koja su potrebna u narednim desetljećima. Trenutačna Komisijina revizija smjernica za državne potpore za energiju i okoliš predviđa donošenje novih pravila u 2014. Nove smjernice nadopunit će smjernice za državne potpore za sustave trgovanja emisijskim jedinicama (ETS) iz svibnja 2012.

Iako će se tradicionalni elementi potpore za zaštitu okoliša zadržati u novim smjernicama, postupak modernizacije državnih potpora nastoji osigurati blisku sinergiju sa strategijom Europa 2020. i njezinim vodećim inicijativama.

Opći strateški cilj revizije jest pomoći zemljama EU-a da bolje ulažu kako bi ispunile ciljeve energetske politike EU-a i omogućile učinkovitu podršku za postizanje više razine zaštite okoliša. To podrazumijeva promicanje ulaganja u energetska učinkovitost, bolje usmjeravanje javnih potpora na obnovljive izvore energije te promicanje korištenja subvencija za poboljšanje međusobnih veza i razvoj prekograničnih mreža. Te posljednje dvije stavke među glavnim su inovacijama novih smjernica.

Nove smjernice težit će minimalnom narušavanju tržišnog natjecanja mjera za državne potpore za energiju i okoliš, posebice ograničavajući potpore na minimum te potičući instrumente prilagodljive tržištu. Nove smjernice bit će u potpunosti dosljedne klimatskim i energetskim ciljevima EU-a u skladu sa strategijom Europa 2020. te će podržati države članice u njihovim nastojanjima da ih postignu.

4. POTICANJE POŠTENOG I STABILNOG FINANCIJSKOG SEKTORA KAKO BI SE PODRŽALO STVARNO GOSPODARSTVO

Gospodarska kriza proizašla iz financijskog sektora poljuljala je povjerenje u financijska tržišta. Međutim, financijska tržišta koja su stabilna, sigurna, otvorena i konkurentna te poštena apsolutno su neophodna za održavanje uravnotežene i održive faze gospodarske ekspanzije. Komisija se upustila u opsežne regulatorne napore za smanjenje sustavnih rizika i povećanje transparentnosti financijskih tržišta. Temeljne uzroke krize i trenutačne gospodarske izazove ne može se riješiti bez kombiniranja raznih instrumenata politike. U tom kontekstu provedba antikartelskih propisa za promicanje poštenog i konkurentnog financijskog sektora djeluje zajedno s kontrolom državnih potpora za restrukturiranje banaka. Pored provedbe tržišnog natjecanja postoje zakonski prijedlozi koji za cilj imaju poboljšanje regulatornog okruženja.

Napori Komisijine politike tržišnog natjecanja za transparentniji financijski sektor: usredotočenost na izvedenice i referentne stope

Mnogo truda usmjereno je na tržište izvedenica s obzirom na njegovu veličinu i ulogu u zaštiti od izloženosti riziku za institucije poput banaka, mirovinskih fondova i industrijskih poduzeća. Uredbom o infrastrukturi europskog tržišta (EMIR), koja je stupila na snagu prošle godine, zahtijeva se da se za standardizirane ugovore o izvedenicama provede središnje poravnanje.¹⁹ U reviziji Direktive o tržištima financijskih instrumenata (MIFID) Komisija je predložila da se tim izvedenicama treba trgovati putem transparentnih i organiziranih trgovinskih platformi.²⁰ Antikartelski alati Komisije nadopunjuju te regulatorne mjere. To poglavito znači da poduzeća koja planiraju osigurati trgovinsku razmjenu ne bi u tome trebalo sprečavati nekonkurentnim ponašanjem drugih. To je osobito važno za ugovore o razmjeni na osnovi nastanka statusa neispunjivanja obveze (CDS), s obzirom na ulogu koju ti proizvodi

¹⁹ http://ec.europa.eu/internal_market/financial-markets/derivatives/index_en.htm

²⁰ http://ec.europa.eu/internal_market/securities/isd/mifid/index_en.htm

imaju u financijskom sektoru: u 2013. bruto nominalna vrijednost gotovo 2 milijuna aktivnih CDS ugovora premašila je 10 bilijuna eura.

Komisija je 2011. pokrenula istragu o tržištu CDS-a, što je dovelo do objave Izjave o prigovorima 1. srpnja 2013. Izjava o prigovorima upućena je sljedećim institucijama: Bank of America Merrill Lynch, Barclays, Bear Stearns, BNP Paribas, Citigroup, Credit Suisse, Deutsche Bank, Goldman Sachs, HSBC, JP Morgan, Morgan Stanley, Royal Bank of Scotland, UBS kao i Udruženju međunarodnog tržišta izvedenih financijskih instrumenata (ISDA) te pružatelju podatkovnih usluga Markit.²¹ Nakon istrage Komisija je donijela preliminarni zaključak da su ta poduzeća i udruženja mogla uskladiti svoje ponašanje kako bi zajednički spriječili da razmjene dospiju na tržište CDS-a između 2006. i 2009., kršeći time antikartelske propise EU-a kojima se zabranjuju protutržišni sporazumi, usklađeno djelovanje i odluke poduzetničkih udruženja.

Usporedno s tim Komisija je u prosincu zaključila istragu o antikartelskim predmetima koji se odnose na referentne stope Libor, Euribor i Tibor koje se tiču stranki obuhvaćenih nagodbom (vidi prethodno navedeno na stranici 4.). Istrage su započete u 2011. i Komisija ih je smatrala glavnim prioritetom.²²

Ti antikartelski predmeti naglašavaju važnost tako i osjetljivost referentnih stopa. Referentne stope utječu na vrijednost mnogih financijskih instrumenata, kao što su zamjene kamatnih stopa i sporazumi o terminskom tečaju te komercijalnih i nekomercijalnih ugovora poput sporazuma o nabavi, kredita i hipoteka. Oni igraju važnu ulogu i u upravljanju rizicima. Komisija je u rujnu predložila nacrt Uredbe za obnavljanje povjerenja u te referentne stope.²³ Krajnji cilj prijedloga jest osigurati cjelovitost referentnih stopa putem jamstva da oni nisu predmet sukoba interesa, da odražavaju gospodarsku stvarnost za čije mjerenje su namijenjene te da ih se koristi na prikladan način.

Disciplinirano restrukturiranje na području oblikovanja politika državnih potpora i prilagodba bilance u bankarskom sektoru

U odsustvu pravila EU-a za oporavak i sanaciju, koja su sada utvrđena u Direktivi o oporavku i sanaciji banaka²⁴, uvjeti za sanaciju banaka na razini EU-a učinkovito su određeni pravilima o državnim potporama za bankarski sektor. Europske vlade od početka su krize na prijetnje financijskoj stabilnosti odgovarale pružanjem goleme javne potpore svojim bankarskim institucijama. Tijekom posljednjih pet godina politika državnih potpora korištena je za usklađivanje odgovora država članica, očuvanje jednakih uvjeta u bankarskom sektoru te osiguravanje provedbe sanacija u skladu sa sličnim uvjetima u cijeloj Uniji. Glavni elementi odluka o sanaciji bili su vratiti bankama primateljima pomoći dugoročnu održivost, osigurati podjelu opterećenja i ukloniti nepravilnosti u tržišnom natjecanju.

Pravila za državne potpore od 1. kolovoza revidirana su Komunikacijom o bankarstvu²⁵. Novim će se pravilima do daljnjega nastaviti osiguravati dosljedan politički odgovor na financijsku krizu diljem EU-a te ograničiti nepravilnosti u natjecanju na unutarnjem tržištu.

²¹ Predmet AT.39745 – CDS – informacijsko tržište

²² Predmet 39861 – kamatne izvedenice u jenima (YIRD) i predmet 39914 – kamatne izvedenice u eurima

²³ Prijedlog obuhvaća širok niz referentnih stopa, ne samo referentne kamatne stope poput LIBOR-a, već i referentne stope za primarne proizvode, stope koje se koriste za upućivanje na financijske instrumente kao što su energetske i valutne izvedenice, stope korištene u financijskim ugovorima te stope kojima se mjeri uspješnost investicijskih fondova.

²⁴ http://ec.europa.eu/internal_market/bank/crisis_management/#maincontentSec2

²⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-672_en.htm

Tijekom godine Komisija je donijela nekoliko odluka o restrukturiranju banaka u skladu s novim pravilima. Dana 6. rujna Komisija je kao oblik pomoći za spašavanje u okviru novih pravila za državne potpore privremeno odobrila državna jamstva za novoizdane obaveze dviju slovenskih banaka, Factor banke d.d. i Probanke d.d. Dana 18. listopada Komisija je odobrila odluke o mjerama za državne potpore u korist pet slovenskih banaka. Komisija je prihvatila planove za restrukturiranje Nove Ljubljanske banke d.d. (NLB) i Nove Kreditne banke Maribor d. d. (NKBM), posebice zbog toga što omogućuju tim bankama da dugoročno postanu održive, a da neprimjereno ne narušavaju tržište. Komisija je također odobrila pomoć za uredno postupno zatvaranje Factor Banke d.d. i Probanke d.d., posebice zbog toga što će narušavanje tržišnog natjecanja, nastalo zbog tih potpora, biti smanjeno potpunim izlaskom ovih dviju banaka s tržišta. Konačno, Komisija je privremeno odobrila pomoć za spašavanje Abanke Vipa d.d. radi financijske stabilnosti. U kontekstu postupka u slučaju makroekonomske neravnoteže Slovenija je trebala provesti procjenu kvalitete imovine i testiranje otpornosti na stres slovenskog bankarskog sustava. Testiranje otpornosti na stres slovenskog bankarskog sustava koje je Slovenija objavila 12. prosinca sadržano je u pet odluka Komisije donesenih 18. prosinca.

Odluke o restrukturiranju banaka priopćene prije 1. kolovoza 2013.

U predmetu Hypo Alpe Adria Groupe (HGAA) Komisija je u kolovozu 2013. odobrila plan u skladu s kojim će se operativni dijelovi te banke u Austriji i jugoistočnoj Europi prodati najkasnije do sredine 2015. godine, dok će se za neodrživi preostali dio primijeniti postupak urednog postupnog zatvaranja. Sve dok se ne dovrši postupak prodaje, Austrija se obvezuje na brojna ograničenja za novi poslovni model, posebice u vezi s kontrolom rizika, čime će osigurati da utrživost društava kćeri bude pojačana te da nepravilnosti u natjecanju budu minimalne.

U predmetu banke Monte dei Paschi di Siena (MPS) talijanska je vlada osigurala 2 milijarde eura kako bi se pokrio nedostatak kapitala koji je pokazalo testiranje otpornosti na stres Europskog nadzornog tijela za bankarstvo u prosincu 2011. Nakon što je utvrdila da je poslovni model banke manje rizičan i da pruža dugoročnu održivost, Komisija je banci Monte dei Paschi di Siena u studenome 2013. godine odobrila plan za restrukturiranje.

Uz to, kontrola državnih potpora važan je instrument pri pomoći bankama da vrate svoju osnovnu gospodarsku funkciju davanja kredita realnom sektoru putem uvjetovanosti u odlukama o sanaciji.

U Španjolskoj je 2013. bila prva godina potpunog provođenja raznih planova restrukturiranja odobrenih za banke koje primaju državne potpore unutar 18-mjesečnog programa financijske pomoći odobrenog u srpnju 2012. Planovi restrukturiranja za cilj su imali preusmjeravanje banaka s rizičnijih aktivnosti prema kreditiranju MSP-ova i drugim korporativnim zajmovima. Tijekom prve polovice 2013. dovršeno je takozvano provođenje otkupa podređenih obveznica (subordinated liability exercises) za banke koje primaju državne potpore te se time u tim bankama prikupilo gotovo 13 milijardi eura kapitala i smanjila potreba za dodatnim državnim potporama.

Godine 2013. Komisija je uz ESB i MMF nastavila pružati financijsku pomoć državama članicama koje su je zatražile. Kontrola državnih potpora doprinijela je programima

gospodarske prilagodbe u Irskoj, Grčkoj, Portugalu i Cipru. Restrukturiranje bankovnih sektora, uključujući opsežnu uvjetovanost financijskog sektora, bilo je jedan od glavnih političkih zahtjeva upućenih tim državama.

Otvoreno, učinkovito i sigurno jedinstveno tržište za plaćanja

Komisija je provedbu i regulatorne napore usmjerila na područje plaćanja. Jedan od primjera jest antikartelska istraga koja je otvorena u rujnu 2011. godine te zatvorena u lipnju 2013., u cilju istraživanja postupka standardizacije za plaćanja putem interneta koji je provelo Europsko vijeće za platni promet (EPC)²⁶.

Poduzimanje mjera u cilju osiguranja da postupak standardizacije ne utječe na ulazak na tržište i inovacije

Europsko vijeće za platni promet koordinacijsko je tijelo europske bankarske industrije koje donosi odluke u vezi s plaćanjem. Komisija je izrazila zabrinutost da bi EPC putem svog rada na standardima za elektroničko plaćanje, te posebice u Okviru za elektroničko plaćanje, mogao isključiti nebankarske pružatelje internetskih usluga iz tržišta za elektroničko plaćanje. Plaćanje putem interneta bitno je za razvoj elektroničke trgovine i dobro funkcioniranje unutarnjeg tržišta EU-a.

Tijekom istrage EPC je bio najavio svoju odluku o zaustavljanju razvoja Okvira za elektroničko plaćanje i svih drugih inicijativa standardizacije koje bi imale isti cilj ili učinak. Rezultat toga bio je da je podnositelj tužbe Sofort AG povukao tužbu. Pod tim uvjetima Komisija je odlučila zatvoriti istragu.

Revidirana Direktiva o uslugama platnog prometa²⁷ izričito bi dopustila nebankarskim igračima da se s drugim bankama natječu na tržištu internetskog i kartičnog plaćanja. Na taj način regulativa je učinkovito upotpunila provođenje antikartelskih propisa.

Drugi je primjer sinergije između *ex-ante* propisa i *ex-post* provedbe pravila tržišnog natjecanja Prijedlog uredbe o međubankovnim naknadama za platne transakcije na temelju kartica²⁸, koja u obzir uzima dva desetljeća postupaka na području tržišnog natjecanja koji uključuju kartične kuće. Tijela za tržišno natjecanje i regulatorna tijela često su kontrolirala naknade za razmjenu. Komisija je u okviru antikartelskih propisa EU-a donijela niz odluka, uključujući odluku o MasterCardu iz prosinca 2007.²⁹ U nizu drugih država članica, uključujući Poljsku, Mađarsku, Italiju, Latviju, Ujedinjenu Kraljevinu, Njemačku i Francusku, bilo je nacionalnih postupaka. Ipak, europsko tržište kartičnog platnog prometa još je rascjepkano, a međubankovne naknade uvelike variraju. Kako bi se ovaj problem riješio, Komisija je predložila donošenje Uredbe o međubankovnim naknadama. Cilj je ovog prijedloga razviti tržište platnog prometa diljem EU-a kojim će se potrošačima, trgovcima na malo i drugim poduzetnicima omogućiti da iskoriste sve prednosti unutarnjeg tržišta EU-a, uključujući e-trgovinu, u skladu s Digitalnom agendom u okviru strategije Europa 2020.

Zabrana dodatnih naknada za kartično plaćanje karticama s određenom međubankovnom naknadom predviđena u revidiranoj Direktivi o uslugama platnog prometa nadopunjuje

²⁶ Predmet AT.39876 – EPC-ova mrežna plaćanja

²⁷ COM(2013) 547 završna verzija: Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o uslugama platnog prometa na unutarnjem tržištu i izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2013/36/EU i 2009/110/EZ te stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ

²⁸ COM(2013) 550 završna verzija: Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o međubankovnim naknadama za platne transakcije na temelju kartica.

²⁹ Predmet AT.34579 – MasterCard I

odredbe Direktive o pravima potrošača³⁰ koja bi se diljem EU-a trebala početi primjenjivati od 13. lipnja 2014. Novim pravilima spriječavat će se trgovce da naplaćuju naknade za bilo kakve vrste plaćanja koje prelaze troškove koje trgovac snosi za njihovo korištenje.

5. ENERGIJA: SEKTOR U KOJEM JE „VIŠE EUROPE” NAJPOTREBNJE

Energija je jedan od sektora u kojem će dovršenje jedinstvenog tržišta donijeti najviše koristi europskim poduzećima i građanima. Međutim, učinak reformi za dovršenje unutarnjeg tržišta energije, uključujući Treći energetske paket iz 2007. godine³¹, ne osjeća se na terenu očekivano brzo. Tri glavna izazova u 2013. godini jesu sve veća ovisnost EU-a o uvozu energije, rastuće cijene energije i nedostatak ulaganja.³² Obnovljiva energija imat će ključnu ulogu u prijelazu na konkurentan, siguran i održiv energetske sustav.

Energetska tržišta ključna su za gospodarstvo Europe. Energija je ključna sirovina za industriju te je prisutna u gotovo svakom aspektu svakodnevnog života potrošača. Energetski troškovi imaju znatan učinak na gospodarsku aktivnost. Cijena energije predstavlja glavni problem za europsku konkurentnost, posebice u industrijama s velikom potrošnjom energije, te dovodi u opasnost desetogodišnju vodeću poziciju Europe u dekarbonizaciji.

Međutim, postoji široki konsenzus o tome što je potrebno za suočavanje s tim izazovima: stvaranje zajedničkog okvira za energiju unutar EU-a, ulaganje u infrastrukturu, povećanje energetske učinkovitosti te promicanje učinkovitijih potpora za obnovljive izvore energije u većoj koheziji s tržištem.

Tržišno natjecanje dio je skupa politika za suočavanje s tim izazovima. Energetsko zakonodavstvo EU-a pridonijelo je razbijanju zakonitih monopola i usklađivanju propisa te je uvelo mjere potpore za integraciju i liberalizaciju tržišta. Politika tržišnog natjecanja, pak, nastoji osigurati da poduzeća ne podržavaju ili ponovno uvedu prepreke tržišnom natjecanju. Sve mjere za provođenje, regulaciju i liberalizaciju tržišnog natjecanja podupiru tri stupa energetske politike EU-a: održivost, konkurentnost i sigurnost opskrbe.

Međutim, u nekim je državama članicama konkurencija na tržištu plina i električne energije ograničena ne samo zbog spore provedbe zakonodavstva, već i zbog prirode tih sektora koje obilježavaju velika početna ulaganja i ograničeni kapaciteti materijalne infrastrukture. Iako su energetska tržišta EU-a i dalje poglavito nacionalna ili regionalna, integracija je na tom području sve veća. Daljnja integracija mogla bi ublažiti fluktuacije cijena te unaprijediti sveukupnu učinkovitost i tržišno natjecanje.

U tom pogledu, snažna provedba antikartelskih propisa podupire učinkovitost prethodne (*ex-ante*) regulacije, a državna bi intervencija trebala biti dobro osmišljena radi ograničenja učinka na cijene energije.

Od 1. siječnja primjenjuju se nove smjernice za državne potpore za sustave trgovanja emisijskim jedinicama (ETS). Novim okvirom omogućava se državama članicama da industrije s velikom potrošnjom energije oslobode neizravnih troškova CO₂ u cijenama električne energije te se njime rješava pitanje mogućeg preseljenja u države izvan EU-a u

³⁰ Direktiva 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača.

³¹ U Trećem energetske paketu donesenom 2007. utvrđena su specifična nekonkurentna ponašanja koja će se rješavati u skladu s pravilima EU-a za tržišno natjecanje.

³² Vidi *Doprinosi Komisije Europskom vijeću 22. svibnja 2013.*, dostupan na stranici: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/energy2_en.pdf

kojima je ekološko zakonodavstvo manje strogo.³³ Komisija je 2013. odobrila takve programe u pet država članica: Belgiji, Nizozemskoj, Njemačkoj, Španjolskoj i Ujedinjenoj Kraljevini.³⁴ S druge strane, namjere njemačkih vlasti da takve potpore daju i određenim proizvođačima obojenih metala proglašene su protuslovnima jer bi to značilo ozbiljno narušavanje tržišnog natjecanja na štetu proizvođača u drugim državama članicama.³⁵

Promicanje otvorenih i konkurentnih energetske tržišta osiguravanjem nediskriminirajućeg pristupa i jednakih uvjeta

Godine 2013. aktivnosti za provedbu antikartelskih propisa pridonijele su ili će u budućnosti pridonijeti smanjivanju cijena energije s pomoću borbe protiv nedozvoljenog ponašanja i tajnih dogovora koji dovode do segmentacije tržišta i neučinkovite raspodjele energije. U predmetima koje Komisija trenutačno istražuje provjerava se ponašanje poduzeća koja posluju u sektorima sirove nafte, rafiniranih naftnih proizvoda i biogoriva,³⁶ Gazproma u vezi s opskrbom plina u središnjoj i istočnoj Europi,³⁷ BEH-a u vezi s opskrbom električne energije u Bugarskoj³⁸ te burzi električne energije³⁹.

U travnju je Komisija prihvatila i donijela odluku kojom obveze koje je preuzeo ČEZ – češko elektroprivredno poduzeće otprije prisutno na tržištu – postaju pravno obvezujuće.⁴⁰ Nakon nenajavljenih inspekcija tijekom 2009. godine, u lipnju 2011. pokrenuta je temeljita istraga češkog elektroenergetskog sektora. Nakon što se ČEZ obvezao riješiti pitanja oko kojih je Komisija izrazila zabrinutost, u srpnju 2012. provedeno je ispitivanje tržišta koje je polučilo zadovoljavajući rezultat. ČEZ će se odreći otprilike 800 – 1000 MW svojeg proizvodnog kapaciteta. To će omogućiti ulazak novog igrača na češko elektroenergetsko tržište i njegovo tržišno natjecanje s poduzećem otprije prisutnim na tržištu.

Komisija je također pokrenula službeni postupak protiv rumunjske burze električne energije – OPCOM-a,⁴¹ kojem je, kao i društvu majci CNTEE Transelectrica, u svibnju dostavila Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama. Komisija je preliminarno utvrdila da OPCOM, operater jedine burze električne energije u Rumunjskoj, diskriminira poduzeća na temelju mjesta osnutka. Burze električne energije imaju važnu ulogu u pružanju javnih informacija o cijenama: restriktivna poslovna praksa povećanjem troškova poslovanja za strana poduzeća ograničava likvidnost i učinkovitost elektroenergetskih tržišta. Pristup tržištima energije ključan je za postizanje transparentnih i pouzdanih cijena električne energije na veleprodajnom i maloprodajnom tržištu.

U pogledu kontrole državnih potpora Komisija je pokrenula temeljitu istragu o koncesijama vodnih dobara danih poduzeću Eletricidade de Portugal (EDP) za proizvodnju električne energije, kako bi utvrdila je li cijena koju je EDP, portugalsko elektroprivredno poduzeće otprije prisutno na tržištu, platio za produljenje prava korištenja javnih vodnih dobara za

³³ Smjernice o određenim mjerama državne potpore u okviru sustava za trgovanje emisijskim jedinicama stakleničkih plinova nakon 2012. godine, SL C158, od 5.6.2012., str. 4.

³⁴ Predmeti br. SA.37017, SA.36103, SA.37084, SA.36650 i SA.35543.

³⁵ Predmet SA.30068 – Potpore proizvođačima obojenih metala za troškove CO₂ u cijeni električne energije.

³⁶ Predmet AT.40054 – Tržišta nafte i biogoriva, vidi MEMO/13/435 od 14. svibnja 2013. [napomena: broj i naslov predmeta nisu još javno dostupni na internetskoj stranici]

³⁷ Predmet AT.39816 – Proizvodnja i opskrba plinom u središnjoj i istočnoj Europi, vidi MEMO/12/937 od 4. rujna 2012.

³⁸ Predmet AT.39767 – Električna energija BEH-a, vidi IP/121307 od 3. prosinca 2012.

³⁹ Predmet AT.39952 – Burze električne energije, vidi MEMO12/78 od 7. veljače 2012.

⁴⁰ Predmet AT.39727 – ČEZ

⁴¹ Predmet AT.39984 – OPCOM / Rumunjska burza električne energije

proizvodnju električne energije bila u skladu s pravilima EU-a o državnim potporama.⁴² Komisija je pokrenula istrage o pravilima i praksama povezanim s dodjelom ili produljenjem sličnih koncesija i u drugim državama članicama.

6. JAČANJE TRŽIŠNOG NATJECANJA U DIGITALNOM GOSPODARSTVU KAO POTPORA DIGITALNOM PROGRAMU ZA EUROPU

Digitalna revolucija zahvatila je gotovo sve sektore gospodarstva te oblikovala život i način rada pojedinaca i poduzeća, donijela veliku raznolikost digitalnih dobara i usluga te pružila drugim sektorima bitna ulazna sredstva, mogućnost ušteda, nove informacije i distribucijske kanale. Digitalni sektori glavni su pokretači kreativnosti i inovacija te jačaju konkurentnost cijelog gospodarstva. Iako je iznimno teško odrediti pouzdane mjere za utvrđivanje veličine digitalnog gospodarstva, zadnjih je godina njegov doprinos BDP-u sve važniji. S tim u vidu Komisija je 2010. godine pokrenula vodeću inicijativu „Digitalni program za Europu”⁴³, koja je u prosincu 2012. godine revidirana ažuriranim prioritetima.

Iako su temeljna načela i ciljevi jednaki za sve sektore, digitalno gospodarstvo odlikuju brojna specifična obilježja. Jedno od njih je i brža stopa odljeva klijenata. Drugo obilježje digitalnih tržišta jest ubrzana tehnološka promjena koja na tržište neprekidno donosi nove uređaje i nematerijalna dobra poput usluga, aplikacija i ekosustava. Naposljetku, poslovni modeli i izvori prihoda najbrže se mijenjaju upravo na digitalnim tržištima.

Spajanje instrumenata politike tržišnog natjecanja kao odgovor na izazove brzo rastućeg tržišta

Na brzo rastućim tržištima poput informacijske i komunikacijske tehnologije i elektroničke komunikacije nužna je zajednička primjena *ex-ante* propisa i *ex-post* provedba tržišnog natjecanja kako bi se zajamčilo pravilno funkcioniranje sektora te kako bi se u potpunosti iskoristio njegov potencijal za rast. Od iznimne je važnosti učinkovita kontrola ponašanja dominantnih poduzeća, kao i brza reakcija u slučaju zlorab, budući da nezakonite prakse mogu izazvati prijevremeni odlazak s tržišta malih i inovativnih konkurenata.

U digitalnim industrijama važno je i omogućiti širenje intelektualnog vlasništva i znanja. Komisija u tu svrhu provodi reviziju okvira antikartelskih politika za sporazume o prijenosu tehnologije. Sporazumi o prijenosu tehnologije između konkurenata ili nekonkurenata kojima se povećava učinkovitost promiču inovacije i konkurentnost. Širenje tehnologije može pogodovati tržišnom natjecanju i povećati inovacije proizašle iz njega. Između veljače i svibnja održalo se javno savjetovanje o reviziji postojećih smjernica i uredbe o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije (TTBER) , s ciljem donošenja završnog teksta u proljeće 2014.

Provedba antikartelskih propisa na brzo rastućem digitalnom tržištu: predmet Google-a

Komisija je izrazila zabrinutost da Google možda zlorabljiva svoj dominantan položaj na tržištima za internetsko pretraživanje, oglašivanje u sklopu internetskog pretraživanja i posredništvo u oglašivanju u sklopu internetskog pretraživanja u EGP-u. Komisija je smatrala da takve prakse mogu nanijeti štetu korisnicima zbog smanjenja izbora i gušenja inovacija na području usluga za specijalizirano pretraživanje i oglašivanja u sklopu internetskog pretraživanja. U cilju rješavanja pitanja tržišnog natjecanja oko kojih je Komisija izrazila zabrinutost, Google je u travnju preuzeo prvi skup obveza, koje je u listopadu revidirao. Komisija je putem službenih zahtjeva za informacije tražila povratnu informaciju o revidiranim obvezama koje je Google preuzeo. Na osnovi dobivenih povratnih informacija Komisija je zaključila da su i revidirane obveze nedovoljne da bi na

⁴² Predmet SA.35429 – Produljenje prava korištenja javnih vodnih dobara za proizvodnju hidroelektrične energije.

⁴³ COM(2010)245 završna verzija/2: Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Digitalni program za Europu.

zadovoljavajući način riješile pitanja tržišnog natjecanja oko kojih je Komisija izrazila zabrinutost u Preliminarnoj ocjeni. Komisija je obavijestila Google da, u slučaju da želi dodatno revidirati preuzete obveze kako bi one na zadovoljavajući način rješavale pitanja oko kojih je Komisija izrazila zabrinutost, to mora učiniti u vrlo kratkom roku; u suprotnom, Komisija će pribjeći pokretanju postupka u skladu s člankom 7. Uredbe br. 1/2003.

Promicanje povezanosti i rješavanje problema fragmentacije jedinstvenog tržišta u sektoru telekomunikacija

Nepostojanje istinskog jedinstvenog tržišta elektroničkih komunikacija koči razvoj novih usluga dostupnih diljem unutarnjeg tržišta na štetu europskih potrošača.

Dovršenje jedinstvenog tržišta elektroničkih komunikacija donijelo bi znatnu korist europskim poduzećima i građanima. Dana 11. rujna Komisija je donijela zakonodavni paket za „Povezani kontinent: Izgradnja jedinstvenog telekomunikacijskog tržišta”. Paket sadrži Komunikaciju o jedinstvenom tržištu telekomunikacija, Prijedlog uredbe o utvrđivanju mjera u vezi s europskim jedinstvenim tržištem elektroničkih komunikacija i ostvarenju „Povezanog kontinenta”; uključuje i Preporuku Komisije o jedinstvenim obvezama nediskriminacije i troškovnim metodologijama u cilju promicanja tržišnog natjecanja i poboljšanja ulagačkog okruženja u području širokopojsnog pristupa.⁴⁴

Tijekom 2013. u telekomunikacijskom sektoru prilično su se aktivno provodila pravila tržišnog natjecanja; poduzeća otprije prisutna na tržištu sprečavalo se u zaštiti poslovanja kroz protuzakonitu praksu te se osiguravalo da udruživanja poduzeća ne dovedu do viših cijena, niže kvalitete i smanjenog broja inovacija.

U skladu s Uredbom o koncentracijama Komisija upravo pregledava niz velikih sporazuma, uključujući dva predložena pravna posla kojima bi se konsolidirali operateri mobilnih mreža u Irskoj i Njemačkoj. Dana 1. listopada poduzeće Hutchinson 3G UK obavijestilo je Komisiju o namjeri da stekne isključivu kontrolu nad poduzećem Telefónica Ireland te je Komisija 6. studenoga otvorila detaljnu istragu o toj koncentraciji.⁴⁵ Jednako tako, 31. listopada poduzeće Telefónica Deutschland obavijestilo je Komisiju o namjeri da stekne isključivu kontrolu nad poslovima mobilne telefonije KPN-a u Njemačkoj, pod imenom E Plus, te je Komisija 20. prosinca otvorila detaljnu istragu o tom pravnom poslu.⁴⁶ Budući da bi dovela do smanjenja broja igrača na već ionako visoko koncentriranom veleprodajnom i maloprodajnom tržištu, oba pravna posla morat će se detaljno provjeriti tijekom 2014. godine.

Komisija je također ispitala i u prvoj fazi bezuvjetno odobrila preuzimanje poduzeća Virgin Media – najvećeg kablenskog operatera u Ujedinjenoj Kraljevini – od strane poduzeća Liberty Global u vrijednosti od 23,3 milijarde dolara⁴⁷ te preuzimanje poduzeća Kabel Deutschland, najvećeg kablenskog operatera u Njemačkoj, od strane poduzeća Vodafone u vrijednosti od 8 milijardi eura⁴⁸.

Što se tiče antikartelskog djelovanja, Komisija je 23. siječnja poduzećima Telefónica i Portugal Telecom nametnula kaznu u iznosu od 66 894 000, odnosno 12 290 000 eura zbog sporazuma o međusobnom nenadmetanju na telekomunikacijskim tržištima na Pirenejskom

⁴⁴ <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/connected-continent-single-telecom-market-growth-jobs>

⁴⁵ Predmet br. M.6992 – Hutchison 3G UK / Telefónica Ireland.

⁴⁶ Predmet M.7018 – Telefónica Deutschland / E-Plus.

⁴⁷ Predmet M.6880 – Liberty Global / Virgin Media.

⁴⁸ Predmet M.6990 – Vodafone / Kabel Deutschland.

poluotoku.⁴⁹ Sporazum je očuvanjem statusa quo u Španjolskoj i Portugalu pridonio cjepljanju telekomunikacijskog sektora EU-a. Sporazumi o nenadmetanju predstavljaju najozbiljnije kršenje pravila EU-a o tržišnom natjecanju jer potencijalno dovode do viših cijena i smanjenog izbora za potrošače. Ta je odluka posebno bitna jer se tiče prekograničnog sporazuma o dijeljenju tržišta.

Uklanjanje prepreka inovacijama u gospodarstvu znanja

Tijekom 2013. godine Komisija je bila aktivna u pogledu patenata nužnih za provedbu standarda (*standard-essential patents*) ili SEP-ova. SEP-ovi su patenti za zaštitu tehnologije nužne za provedbu industrijskog standarda koji je razvila organizacija za normizaciju. Tehnički je nemoguće izraditi proizvod prema određenom standardu bez upotrebe tehnologije zaštićene SEP-ovima.

Komisija je u svibnju poduzeću Motorola Mobility uputila Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama zbog moguće zloupotrebe SEP-ova za mobilne telefone.⁵⁰ U slučaju kršenja patenta nositelji SEP-a uglavnom pribjegavaju pravnom sredstvu podnošenja zahtjeva nacionalnom sudu da izda sudsku zabranu. Međutim, kada uspješan standard sadrži patentirane tehnologije, poduzeća mogu na tržištu prodavati proizvode po određenom standardu samo ako imaju pristup odgovarajućim SEP-ovima. Komisija je stoga preliminarno zaključila da zahtjev za sudsku zabranu može predstavljati zlouporabu dominantnog položaja kada su SEP-ovi u pitanju, a potencijalni stjecatelj licence spreman je sklopiti licencu pod poštenim, razumnim i nediskriminirajućim uvjetima. U tom slučaju Komisija smatra da nositelji SEP-ova ne bi smjeli imati pravo traženja sudske zabrane, koja obično uključuje zabranu prodaje proizvoda koji krši patent. Nositelji SEP-ova zadržavaju pravo da zatraže sudsku zabranu kad potencijalni stjecatelji licence odbiju licence koje se smatraju poštenima, razumnima i nediskriminirajućima.

Nastojanja na području SEP-ova obuhvatila su i Samsung.⁵¹ Samsung je u rujnu ponudio da preuzme obveze u cilju rješavanja problema tržišnog natjecanja koje je Komisija utvrdila u Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama iz prosinca 2012. Sukladno predloženim obvezama Samsung predlaže da u roku od pet godina neće tražiti sudsku zabranu na temelju svojih SEP-ova, kako postojećih tako i budućih, koji se odnose na tehnologije primijenjene u pametnim telefonima i tabletima, protiv poduzeća koja pristaju na predviđeni postupak, koji provodi sud ili arbitražno vijeće, za utvrđivanje poštenih, razumnih i nediskriminirajućih tantijema.

7. MEĐUNARODNA SURADNJA U OKVIRU POLITIKE TRŽIŠNOG NATJECANJA RADI SUOČAVANJA S IZAZOVIMA GLOBALIZACIJE

Sve veća međuovisnost svjetskih gospodarstava nepovratan je trend: inozemna izravna ulaganja porasla su prije krize na više od 30 % svjetskog BDP-a, dok svjetska trgovina zadnja dva desetljeća u prosjeku raste 5,3 % godišnje. Pojavili su se novi gospodarski giganti, dok glavni igrači sa svjetske scene uzajamno znatno ulažu u svoja gospodarstva.

⁴⁹ Predmet AT.39839 Telefónica i Portugal Telecom.

⁵⁰ Predmet AT.39985 – Motorola – Primjena patenata nužnih za provedbu standarda GPRS-a.

⁵¹ Predmet AT.39939 – Samsung – Primjena patenata nužnih za provedbu standarda UMTS-a.

Komisija je također pri svakodnevnim aktivnostima za provedbu propisa nastavila usko surađivati s agencijama za tržišno natjecanje.

Bilateralna i multilateralna suradnja za učinkovitiju provedbu tržišnog natjecanja

EU je 8. srpnja pokrenuo pregovore s SAD-om o Partnerstvu za transatlantsku trgovinu i ulaganja (TTIP) te je s Japanom 25. ožujka pokrenuo pregovore o sporazumu o slobodnoj trgovini. Ovi pregovori uključuju odredbe u vezi s tržišnim natjecanjem koje Komisija pobliže prati.

U pogledu bilateralnih odnosa s tijelima izvan EU-a zaduženima za provođenje mjera tržišnog natjecanja, 2013. godine Komisija je svoja nastojanja uglavnom usmjerila na glavne trgovinske partnere EU-a – kako tradicionalne trgovinske partnere, tako i glavne zemlje u ubrzanom razvoju. U tom pogledu 2013. su održani dijalozi na visokoj razini s predstavnicima nekih agencija za tržišno natjecanje s kojima je EU zaključio sporazume o suradnji ili memorandum o razumijevanju.

Na margini Konferencije država BRICS-a održane 22. studenoga u Delhiju Glavna uprava za tržišno natjecanje potpisala je memorandum o razumijevanju za suradnju na području zakona o tržišnom natjecanju s indijskom Komisijom za tržišno natjecanje. Dana 17. svibnja potpisan je sporazum o suradnji između EU-a i Švicarske. Ovaj sporazum omogućit će agencijama za tržišno natjecanje razmjenu informacija koje su dobile putem svojih istraga, što je inovativna stavka u ovom sporazumu i razlog zbog kojeg se to smatra sporazumom druge generacije. Sporazum će stupiti na snagu nakon što ga odobre Europski parlament i Švicarski parlament.

Pregovori o sličnim sporazumima između EU-a i Kanade napreduju dobro. Uz to, Komisija je nastavila s tehničkim aktivnostima na području suradnje s drugim tijelima izvan EU-a nadležnima za tržišno natjecanje, posebice s Kinom i Indijom.

Komisija je nastavila pomno nadgledati provedbu odredbi iz priloga o čeliku i brodogradnji, uključenih u Akt o pristupanju Hrvatske⁵² – te je Hrvatska 1. srpnja postala članica EU-a. U pogledu pristupnih pregovora s državama kandidatkinjama značajan napredak postignut je 2013. s provjerom usklađenosti crnogorskog zakonodavstva i identifikacijom početnih kriterija za pregovore o poglavlju o tržišnom natjecanju.

Komisija je također nastavila aktivno sudjelovati na međunarodnim forumima povezanim s tržišnim natjecanjem poput Odbora OECD-a za tržišno natjecanje, Međunarodne mreže za tržišno natjecanje i UNCTAD-a. Godine 2013. nastavila je supredsjedati radnom skupinom za udruživanja u sklopu Međunarodne mreže za tržišno natjecanje te jedne od podskupina radne skupine za karte. Komisija je 2013. godine također bila voditelj projekata (uz Saveznu trgovinsku komisiju SAD-a) Upravljačke skupine Međunarodne mreže za tržišno natjecanje, za aktivnosti na području istražnih procesa u provedbi tržišnog natjecanja.

8. DIJALOG O TRŽIŠNOM NATJECANJU S OSTALIM INSTITUCIJAMA

Strukturirani dijalog s Europskim parlamentom

Glavna uprava za tržišno natjecanje sudjeluje u trajnom strukturiranom dijalogu o pitanjima tržišnog natjecanja s Europskim parlamentom te posebice s njegovim Odborom za ekonomsku i monetarnu politiku (ECON).

⁵²

Akt o pristupanju za Ugovor o pristupanju Hrvatske.

Potpredsjednik Almunia u okviru strukturiranog dijaloga posjetio je ECON dva puta 2013. godine: 28. svibnja u povodu predstavljanja Godišnjeg izvješća Komisije o tržišnom natjecanju za 2012. i 26. studenoga kako bi dobio nove informacije o ključnim odlukama i političkim razvojem u 2013. te budućim rezultatima rada Parlamenta na području tržišnog natjecanja u 2014.

Potpredsjednik je 30. svibnja posjetio i Odbor za regionalnu politiku kao bi razgovarao o smjernicama za regionalnu pomoć koje je Odbor razmatrao.

Dvije rezolucije o godišnjim izvješćima na temu tržišnog natjecanja donesene su 2013. godine. Parlament je u lipnju donio svoje rezolucije o izvješću Sancheza Presedoa koje pokriva godišnje izvješće o tržišnom natjecanju za 2011. Godišnje izvješće o tržišnom natjecanju za 2012. ECON-u je poslano 14. svibnja kako bi se zastupnici EP-a mogli pripremiti za dijalog s povjerenikom. Rezolucija o izvješću Tremosa i Balcells donesena je 10. prosinca.

Posljednjih godina Parlament je izražavao zabrinutost po pitanju kazni za kršenje pravila tržišnog natjecanja. Komisija, međutim, smatra da smjernice o kaznama poduzećima pružaju dovoljno pravne sigurnosti, a Komisiji daju fleksibilnost u slučaju da su potrebne izmjene; ovu strukturu u mnogobrojnim su prilikama očuvali europski sudovi.

Strukturirani dijalog s Europskim parlamentom o modernizaciji politike o državnim potporama

Vijeće se s Europskim parlamentom službeno savjetovalo o postupku donošenja Uredbe o davanju ovlasti i Postupovne uredbe, koje se nalaze u središtu modernizacije politike o državnim potporama, a to je 2013. godine bio prioritet Glavne uprave za tržišno natjecanje. Parlament je, nakon detaljnog rada na dvama prijedlozima, donio dvije rezolucije u srpnju. Odbor TRAN je, kao i odbor ECON, pridonio radu mišljenjem o Uredbi o davanju ovlasti. Komisija je pri reviziji smjernica na području državnih potpora osim službene uloge Europskog parlamenta u zakonodavnom postupku u obzir uzela i njegove ključne poruke. Potpredsjednik Almunia je za vrijeme strukturiranog dijaloga održanog 26. studenoga obavijestio zastupnike EP-a da će postupak modernizacije politike o državnim potporama biti dovršen 2014. godine, nakon donošenja ostalih smjernica za državne potpore.

Usporedno s tim te nakon donošenja Uredbe o davanju ovlasti i Postupovne uredbe u srpnju nastavio se rad na revidiranju i ažuriranju niza zakonodavstava na području državnih potpora. Treće javno savjetovanje o Nacrtu komunikacije o kinematografiji održalo se 6. svibnja, a konačni tekst Komunikacije objavljen je 14. studenoga. Odbor ECON bio je obaviješten o toj inicijativi kao i o pokretanju javnog savjetovanja o smjernicama EU-a za državne potpore zračnim lukama i zračnim prijevoznici (smjernicama za zračni promet) od 3. srpnja, *de minimis* savjetovanju od 17. srpnja, javnom savjetovanju o Općoj uredbi o skupnim izuzećima od 29. srpnja i smjernicama za sanaciju i restrukturiranje od 14. studenoga.

Pripremni dokument o Smjernicama za regionalne potpore poslan je ECON-u 16. svibnja.

Službe COMP-a izvijestile su zastupnike EP-a i osoblje Parlamenta o tom području. Odbor REGI podnio je pitanje za usmeni odgovor s raspravom o Smjernicama za regionalne potpore u sklopu usporednih rasprava o novim kartama regionalnih potpora i idućem programskom razdoblju za strukturne fondove.

*Tužbe za odštetu*⁵³

Potpredsjednik Almunia prijedlog Komisije o tužbama za odštetu zastupnika EP-a koji su u odboru ECON odlučio je prvo predstaviti na otvorenom sastanku koordinatora u Strasbourgu, 11. lipnja, što je kolegij odmah i donio. Komisija je na temelju članaka 103. i 114. UFEU-a donijela prijedlog, nakon čega je u sklopu redovnog zakonodavnog postupka prenijela prijedlog Europskom parlamentu i Vijeću. Dana 18. rujna službe Komisije

⁵³ COM (2013) 404 završna verzija: Prijedlog Direktive o određenim pravilima o postupcima za naknadu štete u okviru nacionalnog prava za kršenje odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije.

sudjelovale su na radionici o prijedlogu u organizaciji izvjestitelja ECON-a te na prvoj razmjeni mišljenja održanoj 17. listopada, kako bi odgovorile na pitanja.

Švicarski sporazum

Službe Glavne uprave za tržišno natjecanje izvjestile su Europski parlament o pregovorima o sporazumu druge generacije sa švicarskim tijelom nadležnim za tržišno natjecanje u studenome 2010. godine. U lipnju 2013. godine Vijeće je službeno zatražilo od Europskog parlamenta suglasnost za sporazum. Glavna uprava za tržišno natjecanje radila je s izvjestiteljem, uz sudjelovanje na radionicama za asistente i sastanku s predstavnicima parlamentarnih političkih klubova.

Daljnje jačanje komunikacije Glavne uprave za tržišno natjecanje s Odborom ECON

Kao i prijašnjih godina, Glavna uprava za tržišno natjecanje organizirala je seminar za asistente i političke savjetnike ECON-a kojim su bile obuhvaćene glavne teme Godišnjeg izvješća o tržišnom natjecanju za 2012. a održan je 17. svibnja u prostorijama Glavne uprave za tržišno natjecanje. Nakon toga uslijedilo je detaljno upoznavanje asistenata izvjestitelja s provođenjem antikartelskih mjera i mjera za državne potpore na području prometnog sektora i s državnim potporama za banke, kao i briefing na visokoj razini o glavnim političkim temama za zastupnike EP-a iz radne skupine ECON-a za tržišno natjecanje.

Komisija je u srpnju donijela novu Komunikaciju o bankarstvu kojom se ažuriraju smjernice objavljene na samom početku financijske krize 2008. te koja sadrži iskustvo dobiveno u međuvremenu. Komisija je Gospodarskom i financijskom odboru (EFC) također pripremila dokument za raspravu koji je poslan predsjedniku ECON-a.

Glavna uprava za tržišno natjecanje nastavila je važne parlamentarne odbore redovno informirati o javnim savjetovanjima i donošenju novih smjernica i političkih dokumenata.

Službe Glavne uprave za tržišno natjecanje sastale su se s mnogim zastupnicima EP-a na bilateralnoj osnovi 2013. godine, u vezi s radom Europskog parlamenta na raznim dokumentima povezanim s tržišnim natjecanjem. Službe Komisije pripremile su odgovore na 366 pitanja Europskog parlamenta upućenih pismenim putem te na 21 predstavku za koje je bila nadležna Glavna uprava za tržišno natjecanje.

Glavna uprava za tržišno natjecanje i Odbor ECON nastavili su razmjenjivati informacije o studijama; službe Glavne uprave za tržišno natjecanje u srpnju su obavijestile tajništvo ECON-a o studijama koje su naručile 2013.

Suradnja Glavne uprave za tržišno natjecanje s EGSO-om i OR-om

Komisija je također obavijestila Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) te Odbor regija (OR) o glavnim političkim inicijativama. Također je sudjelovala na sastancima studijskih i stručnih skupina. Dana 1. veljače potpredsjednik Almunia sudjelovao je na plenarnoj sjednici OR-a na kojoj se raspravljalo o reformi politike o državnim potporama i reviziji Smjernica za regionalnu pomoć u razdoblju od 2014. do 2020.